

‘ชุมชนบ้านสายเพชร’ ปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาป่าชุมชนเป็นแหล่ง หล่อเลี้ยงชีวิตชาวบ้าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

๑ ดร.สุทิน ลิ้มปะชาติ
sutin27@yahoo.com

เพื่อความเป็นสิริมงคลของท่านผู้อ่าน
ที่เคารพทุกท่าน ผมขออัญเชิญพระราช
ดำรัสเกี่ยวกับการรู้จักใช้ทรัพยากรในประ
เทศไทยที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ให้เกิด
ประโยชน์อย่างแท้จริง พระราชทานในโอกาส
วันเฉลิมพระชนมพรรษาเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม
2529 ให้ท่านผู้อ่านที่เคารพทุกท่านได้น้อม
นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ความตอนหนึ่งว่า

“...ทุกวันนี้ ประเทศไทยยังมีทรัพยากร
พร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและ
ทรัพยากรบุคคล ซึ่งสามารถนำมาใช้สรุ
มสร้างความอุดมสมบูรณ์และเสถียรภาพอัน
ถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญ
จะต้องรู้จักใช้ทรัพยากรนั้นอย่างฉลาด โดย
มุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศ
ชาติ...”

ในวันนี้ ขอนำเสนอท่านผู้อ่านที่เคารพ
ด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนพอเพียงแห่ง
หนึ่งในภาคกลางนั่นคือ **ชุมชนบ้านสายเพชร**
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่ง เป็นชุมชนที่มี
ความโดดเด่นในเรื่องของการมีทุนทาง
ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ทุกครัวเรือนมี
ที่ดินเป็นของตนเอง มีป่าชุมชนวนอุทยานที่
อุดมสมบูรณ์ เอื้อประโยชน์ในการดำรงชีวิต
และเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการรวมตัวกันทำ
ป่าชุมชนและจัดโครงการหมู่บ้านเกษตรตำบล
นาอู่ เพื่อรักษาความสะอาด

ความเป็นมาเดิมบ้านสายเพชรนี้ชื่อว่า
“บ้านท้ายค่าย” ชาวบ้านกลุ่มแรกอพยพ
มาตั้งรกรากที่นี่ประมาณก่อนปี 2512 ซึ่ง
ย้ายมาจากเพชรบุรีจำนวน 7 ครัวเรือน
ประมาณ 10 คน โดยทำนาไร่ ทำไร่พริกใน
แปลงเดียวกัน

ต่อมาในปี 2517 จึงเปลี่ยนชื่อบ้าน
เป็นสายเพชร จากมติของชาวบ้าน เนื่องจาก
ชาวบ้านกว่าร้อยละ 80 มีพื้นที่มาจากอำเภอ
กุยบุรี (ซึ่งคนกุยบุรีส่วนใหญ่ก็ย้ายมาจาก
เพชรบุรี) และจังหวัดเพชรบุรี ที่ดั้งเดิม
ทำนาและไร่พริก ช่วงเวลานี้เริ่มทำไร่เชิง

สภาพพื้นที่และสภาพนิเวศของชุมชน
พื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาและที่ราบ มีเทือก
เขาตะนาวศรีเป็นแนวเขตชายแดนระหว่าง
ประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่ง
สหภาพเมียนมาร์ มีเนื้อที่หมู่บ้าน 3,500 ไร่
ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางสะพาน 20
กม. และห่างจากศาลากลางจังหวัด 80 กม.

โครงสร้างอาชีพของประชากร ส่วน
ใหญ่ทำเกษตร โดยทำสวนผลไม้ 200 ไร่
สวนยางพารา 2,000 ไร่ สวนผัก 20 ไร่ปลูก
ไม้ยืนต้น 300 ไร่ ทำเกษตรฤดูแล้ง 80 ไร่
ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 70 ครัวเรือน และมี
ประชากรทั้งสิ้น 309 คน แบ่งเป็นชาย 153
คน หญิง 156 คน

จุดเปลี่ยนสู่ความพอเพียง แกนนำ
ชุมชนมีความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือ
การพัฒนาแบบบุญนิยม ร่วมกันคิดร่วมกัน
ทำ เป็นการลดการแบ่งชั้นของคนจนคนรวย
ได้ทำเกษตรตามรอยเท้าพ่อ ซึ่งเป็นแนวทาง
ที่มั่นคงไว้ไปรอด ทำเกษตรผสมผสาน ปลูก
ทุกอย่างที่กิน กินอะไรปลูกทุกอย่าง เป็นเช่น
เป็นตอน หนึ่งปีนั้น

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การปฏิบัติ มีดังนี้

ด้านแรก เศรษฐกิจ

ปัจจุบันคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำเกษตร
ทำนา สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน สวน
มะพร้าว ไร่สับปะรด ไร่พริก ไร่ขิง โดยเน้น
การทำเกษตรแบบผสมผสาน และมี
กิจกรรมนอกภาคเกษตร ได้แก่ รับจ้างทั่วไป
ทำน้ายาแนวประสงค์

ด้านที่สอง เรื่องสังคม

การรวมกลุ่มและองค์กรชุมชน ชาว
บ้านได้ก่อตั้งกลุ่มกิจกรรมในชุมชน ซึ่งเกิด
จากความต้องการของคนในชุมชนเองและมี

หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาสนับสนุน เช่น กลุ่ม
อนุรักษ์ป่าและป้องกันไฟป่า กลุ่มแม่บ้าน
กลุ่มสตรี กลุ่มเลี้ยงโค และกลุ่มออมทรัพย์
ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น

ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ชาว
บ้านมีวิถีชีวิตเรียบง่ายกินใช้ไม่เกิ้นตัวเพื่อลด
รายจ่ายในชุมชน ชาวบ้านได้นำของใช้เก่าๆ
มาปรับใช้ใหม่และทำอาชีพแบบพอมีพอกิน
ฐานะความเป็นอยู่จึงดี มีกลุ่มการเรียนรู้
ของชุมชน มีศูนย์ปฏิบัติของชุมชนที่ร่วมกัน
สร้างขึ้นมาเอง มีความเป็นเครือญาติสูง มี
ความเอื้ออาทร มีความหลากหลายในการ
ประกอบอาชีพ คนในชุมชนทำสวนครัวรั้ว
กินได้ ไม้งอมืองอเท้า มีแหล่งเรียนรู้ เปิด
วิสัยทัศน์เพื่อแก้ปัญหาความยากจน มีเงิน
ทุนสำรองหมุนเวียน มีการร่วมกันสร้างศาลา
ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน
และคำนึงถึงสุขภาพคนในชุมชน

ด้านที่สาม ทรัพยากรธรรมชาติ

ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีพื้นที่
เกษตร 3,500 ไร่ เอกสารสิทธิที่ดินชาวบ้าน
มี 3 ลักษณะ คือ ส.ป.ค. น.ส.3 และที่ดิน

ของสหกรณ์นิคมบางสะพาน ส่วนใหญ่มี
ที่ดินเป็นของตนเอง ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่
เป็นที่ราบสูง

แหล่งน้ำและการใช้ประโยชน์ ลักษณะ

ภูมิอากาศมีลักษณะฝน 8 เดือน 4

สถานภาพการพึ่งพิงและการใช้ทรัพยากร
การป่าไม้ มีป่าชุมชนวนอุทยานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เนื่องจากชาวบ้านไม่สามารถต่อสู้กับ
การบุกรุกป่าของนายทุนที่เข้ามาในปี 2545
จึงได้รวมตัวกันทำป่าชุมชน โดยขอพื้นที่มา
ช่วยกันปลูกป่า เพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลาน
ลักษณะของป่าไม้ ดิน และน้ำของชุมชนยัง
คงมีสภาพสมบูรณ์เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ได้
กับการดำรงชีวิต รักษาป่าไว้ และได้ต่อรอง
กับนายทุนที่เข้ามาทำสัมปทานโรงโม่หินให้
รักษา เขาถ้ำ เขาหน้าตก ซึ่งเป็นแหล่งหรรพ
ยากรและต้นน้ำของพื้นที่

สภาพนิเวศของชุมชน เป็นชุมชนที่

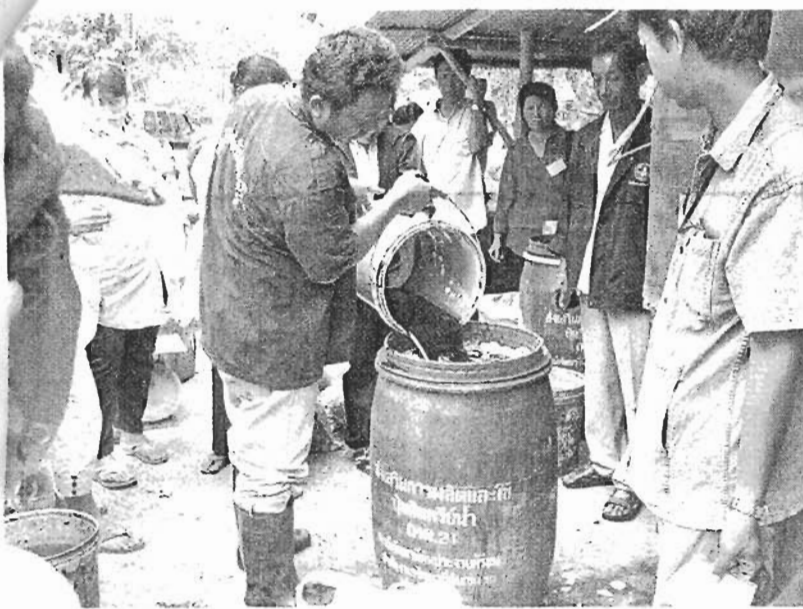
รักษาความสะอาด เป็นแหล่งท่องเที่ยวชม
ดอกสะตอในหน้าร้อน และมีโครงการทำ
หมู่บ้านน่ายล ตำบลน่ายอยู่ และมีทรัพยากร
ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีนายทุนเข้ามาทำ

ชาวบ้านมีวิถีชีวิตเรียบง่าย
ง่าย กินใช้ไม่เกิ้นตัว
เพื่อลดรายจ่ายใน
ชุมชน ชาวบ้านได้นำ
ของใช้เก่าๆ มาปรับใช้
ใหม่และทำอาชีพแบบ
พอมีพอกิน ฐานะ
ความเป็นอยู่จึงดี
มีกลุ่มการเรียนรู้ของ
ชุมชน มีศูนย์ปฏิบัติ
ของชุมชนที่ร่วมกัน
สร้างขึ้นมาเอง

มีความเป็น
เครือญาติสูง
มีความเอื้ออาทร
มีความหลากหลาย
ในการประกอบอาชีพ
คนในชุมชน
ทำสวนครัวรั้วกินได้
ไม้งอมืองอเท้า

สัมปทานโรงไม้หิน ซึ่งมีผลต่อป่าและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านรักป่า แต่คนและหน่วยงานอื่นๆ ไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ มีปัญหาการบุกรุกป่าของคนนอกชุมชน

ท่านผู้อ่านที่เคารพครับ การดำเนินการของชุมชนนี้ สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ในเรื่องความพอประมาณ สมาชิกรู้จักลดรายจ่ายในการผลิต โดยทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ปลูกผักสวนครัวไว้กินเองเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม กินใช้ไม่เกินตัว การนำของเก่ามาใช้ใหม่ และมีการออมโดยตั้งกลุ่มออมทรัพย์ร่วมกัน

ในเรื่องของภูมิคุ้มกัน สมาชิกได้ทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ และจัดทำบัญชีครัวเรือน กำหนดวิธีหักต้นทุนในการบริหารและพัฒนาให้ความสำคัญกับเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และการจัดสวัสดิการผ่านกลุ่มออมทรัพย์ นอกจากนี้เมื่อสมาชิกมีความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ชุมชนก็จะพูดคุยกัน

ในที่ประชุมและจบในที่ประชุมของหมู่บ้าน

ในเรื่องการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และให้ความช่วยเหลือกันทำกิจกรรมต่างๆ กำหนดกฎระเบียบร่วมกัน รวมทั้งมีการเอื้ออาทรแบ่งปันกันภายในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีผู้นำทำจริงเป็นตัวอย่างและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกัน

สำหรับในด้านเงื่อนไขความรู้ ชุมชนได้นำความรู้มาทบทวนและทดลองประยุกต์ใช้ เป็นแหล่งศึกษาดูงาน หมู่บ้านปลอดยาเสพติด หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีครูภูมิปัญญาชาวบ้าน และมีการทำแปลงการเรียนรู้ด้านการเกษตร มีการอบรมทำของใช้ในครัวเรือน

ในด้านเงื่อนไขคุณธรรม ในการประกอบอาชีพมีการคำนึงถึงผู้อื่นที่จะได้รับผลเสียจากการผลิตของชุมชน มีความสามัคคี ซื่อสัตย์ สุจริต การเอื้ออาทรโดยยึดหลักเศรษฐกิจแบบบุญนิยม เป็นการแบ่งปันและลดความแตกต่างชนชั้นของคนรวยและคนจน

ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความพอเพียง/ความยั่งยืน

มีทรัพยากรของชุมชนที่หลากหลายมาก ทั้งที่ดิน ป่าเขา และความเป็นสังคมเครือญาติที่ยึดกันฐานมาด้อยกัน ประสบปัญหาร่วมกันมาโดยตลอด การมีผู้นำชุมชนและองค์กรที่เข้มแข็งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การบริหารจัดการองค์กรกลุ่มร่วมกัน มีเวทีการเรียนรู้อยู่อย่างต่อเนื่อง และมีความร่วมมือของชาวบ้านในทุกระดับตั้งแต่ชาวบ้านดั้งเดิมและชาวบ้านรุ่นใหม่และเยาวชนมาร่วมกิจกรรมของชุมชน

ปัจจัยอุปสรรคต่อการเกิดความพอเพียง/ความยั่งยืน

กระแสการบริโภคนิยมในปัจจุบันที่มีภาพแผนผังสื่อต่างๆ เป็นตัวกระตุ้นความต้องการตามสังคม วัฒนธรรมสมัยใหม่

ท่านผู้อ่านที่เคารพครับ ที่ได้นำเสนอมาคือตัวอย่างของชุมชนพอเพียงที่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้

สำหรับท่านที่สนใจสามารถไปดูงานได้ที่ชุมชนพอเพียง : บ้านสายเพชร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ 9 ตำบลทองมงคล อ่าวทองตะเภา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถติดต่อได้ที่ คุณเอี่ยม แสนสบาย โทรศัพท์ 08-3316-7933 หรือ 0-3269-0421 ครับ